

Begravningar i förra dagar.
Burket vid begravning var förr tåmligen
enakanda som i andra närstående församlingar. Årsköten berättade att det
förr var allmänt att alla döda buras till
kyrkan på likbärer. Han hade i sin ungdom
själv varit med som bärare vid en
begravning. Så det ofta var lång väg
att gå omötte bäarna vara rätt många
för att bära skiftesvis. Så det djupt med
trö på vintervägar var det ofta besvärligt.
Det kunde ibland vara så höga drivas
att man måste sätta ner bären med
kistan och dra den över drivan.
Framme vid kyrkan utbyttes bären
mot långa vita handdukar, som stues-
kos in under kistan och lades över
bärens axlar. Färdigen var det tex

bänse. Kistorna voro i den tiden icke
föredda med handtag. Sländdukarna
ägdes av liktagen d. v. s. de hemman, ~~den~~
vars folk brukade bjudas i hagen till be-
gravningen. Trakteringen å begravingen
var riklig. Spettkakor och bröden före-
komma. Begravningskonfekt inviad
i svart papper med fransar bjöds, och
hemtogs ofta som minne av begravingen.
P. A. Skelton är son till en kvarnägare
i Luenningsåarp i Tedby socken. Han
har varit lanthandlare i över 50 år.
Beträffande sorgdräkt och sorgtid äro
dessa lika med Perstorp sockens. Se
akt. om begr. i denna förs.!

Bröllopsred i Vedby

P. A. Åkesson antalade att det för var-
red i Vedby tacken, att då budfärlje
efter vigseln vände åter till bröllops-
gårdens, skulle skjutarna hedjas vid
varje gård. Budparet skulle bjudas på
vin och kakor. På bröllopsgårdens sam-
lades under aftnens lopp en mängd
folk för att se budparet. Detta hedrades
då med talut av bäschoff.

Dopn.

Vid dopn skulle faderna lägga fadder-
pengarna i den vagna där barnet var.
Särigenom fick barnet framdeles förmåga
att bli en sparsam, som fick aldrig pen-
ningbrist ansägs det.

Botande av utslag.

P. A. Åkesson berättade att hans son
då denne var barn fick utslag på ryggen
som orsakade stor klåda. Läkare som
anlitades ordinerade salvor, men någon
förbättring inträdde ej. Då blevo föräldra-
na tillrädda av en furi i grannskapet
att en natt laga vatten ur en bäck, som
sann mot nan och därmed kvätta gattens
rygg. Båda föräldrarna skulle gå till bäck-
ken och fingo under vägen dit och till-
baka, icke yttra ett ord. Vattnet skulle
lagas motströms och efter kvättningen
slås tillbaka medströms. Åkesson och
hans hustru gjorde som de blivit till-
rädda och utslaget försvann, oaktat
att de kommo att byta lystraden då
de gingo hem från bäcken. Ett stycke

från denna låg i vågkanterna stens,
vilken en gång hade stjälpt ett lass
bräder, varvid hörsnaren föll under
lasset och bländades ihjäl. Det påstods
att det spökade på denna plats. Just som
Åkesson och hans hustru kommo mitt
för denna stens händes ett dån, som av
ett stjälpande brädlass. — "Jad var det?"
undrade fru Åkesson. — "Åh, det var väl
något buller komma vid järnvägstälvarna"
svarade hennes man. Fallet behand-
lingen hjälpte emellertid liksom
deras ofrivilliga yttrande.

Bäckamannen i Lvenningstorp.
P. A. Åkesson berättade att då han var
barn hände det ofta att man såg blass,
som rörde sig i sankmarkerna i när-
heten av Lvenningstorp, där han faders
ägde en kvarn. Fadern brukade då
säga att det var bäckamannen som
gick omkring och lyste. Åkesson ville
emellertid icke tro därpå. En kväll kom
han att gå vid kanten av en tjä, där
fick han höra oväsen i vattnet och var
då inte längre så säker på ingen bäcka-
man fanns. Senare kom han att tänka
på att det kunde ha varit en andflock,
som låg i vattnet och som blivit
skrämde då han kom gående.

Tillbakaskaffat tjugoads.

Det hände i Bjertgärds församling
i Grämanstors socken att en del vå-
räcker som utlagt till blekning blevo
slutna, mågen gång under senare delen
av 1800 talet. Friherinnan Gyldenstierna
som ägde vårräckerna blef tillrädd, att
vända sig till den berömda Snatta Ola
i Perstors socken för att få hjälp med att
skaffa tillbaka det slutna. Snatta Ola
kom till Bjertgård. Han såg att fingo han
måga handfatta karlar med sig, så skulle
han snart skaffa tillbaka tjugoadset.

Några män blevo genast ställda till hans
förfogande, varefter de begävo sig till det
hus där Snatta Ola påstod att räcker
skulle finnas uppe på vinden. Mycket lit-
ligt hittades de också där.

Så Falck botade Carl XV:s häst.

Lven Lammehsen i Linneröd berättade, att vid en manöver i trakten av Hyllbofta märktes plötsligt att konung Carl XV:s häst blivit tokig, så att den icke gick att rida. Fältveterinären visste ingen bot härför, varför det beslöts att hästen skulle avlösas. Konungen lyckte inte om det, enär hästen var ett ädelt och dyrbart djur. Så kom plötsligt en man vid namn Per Falck, hemsbävande i Åby, tillstades. Han tittade på hästen och frågade om han fick lov att bota den. Konungen gao sitt tillstånd härtill. Falck sade att hästen hade en bäld i pannan. Han tog så en brädbit, slog en spik i denna så att en del av spiken gick genom brädbiten. Han lade så denna mot hästens pannan och slog

på den med en hammare. Spikens ända
frängde in i pannan och genom spik-
hålet väldde var ut. Flåsten blev bra
och handlingen visade sin fackrankhet
genom att ge Falck tillåtelse att utöva
veterinärskapet, och om denne icke var
legitimerad. Denne Falck var som till
den person som kallades sachsen i Pöy.

Så Grönberg botade djur.

Pven Samuelsson antalade att han haft sitt hem i Övad i Fiedby socken, där fadern var kronotipare. En gång blev en sugge sjuk. Pven som då var en gosse i skolåldern sändes till Grönberg i Östervång, som brukade bota sjuka djur. Han beskrev sjukdomen för denne och fick något nyttigt pulver i ett papper, som suggan skulle äta. På hemvägen hade han ett olycke, följde med en man från Västia Lännaström, som sågt för en häst och som också fått någonting i ett papper. De uppvecklade sina papper och funno då att medlen sågo likadana ut och hade samma lukt. Emellertid kom Pven hem, lämnade botemedlet, vilket suggan fick intaga i födan, varefter hon blev frisk.

Grävning efter salpeter.

Lantbrukaren, fanjunkaren i reserven,
Anton Larsson i Linnestad antalade att
i hans moders ungdom någon gång i mitten
av 1800 talet, kommo några personer, utbände
genom någon kungl. förordning, för att
gräva i stallarna hos bönderna.

Pengalven revs upp och det undersliggan-
de jordlaget grävdes upp och kokades i
vattnen varvid salpeter utfälldes. Salpeteren
skulle levereras till staten, att användas
vid tillverkning av krus. Någon ersätt-
ning för detta intrång fingo bönderna
ej, utan måste sedan själva restaurera
stallarna. Dessa salpetergjutare voro
därför icke välkomna, men det var ej
annat att göra än föga sig i förordningen.

Draken och skatten,
Thermanden ~~Wissan~~ i Vedby, född i Tors-
borg Persbys socken, sedermera bosatt i
Styllstofta som jordbrukare, berättade, att
han haft en fabrik i Vedby socken. Per
Turesson, vilken påstått att han sett en
levande drake komma flygande i luften,
och slå ned på en kulle i ulmarken. Då
han berättade denna händelse hade flera
personer begivit sig till kullen och
börjat gräva, ty man trodde att där fanns
någon skatt eller grävd. Då de grävt ett
stycke fingo de se äret av en kopparkittel.
En av dem skyndade sig då att tucka ett
järnspett i detta äre, för att lyfta upp
kitteln. Men så råbade någon av dem att
byta lysnaden. Järnspellet avbröts, kitteln
tjänk i jorden och endast äret av den fingo de.

Begraavnings seder i Vedby II.

Otto Fjörholm kyrkovaktmästare i Vedby berättade ett tiotal år, berättade att det vid begravningar numera är allmänt att bisättning sker i kyrkan före begravningen, till vilken deltagarna samlas i kyrkan. De prästverande ställa sig å ömse sidor om kistan framme vid koret. Vid jordfästningen står prästen innanför altarskranket och lyfter skyffeln med jorden över detta.

Sedan kyrkogården utvidgats för en del år sedan äro alla gravplatser fria å det tillhörande området. På det gamla, som är så gott som fullbelagt, måste betalas en avgift av 20 kr pr. gravplats.

Det nya området, som ligger i grönpåsen, indelas med låga buxbomshäcken i rutor, allt eftersom det toges i bruk. Gravplatser

med en, två eller flera gravar kan anordnas.
Färderna å gamla området närmast kyrkan
äro av mycket varierande storlek och höjd.
Å det nya äro de mera ensartade och
ha en viss proportion till varandra.
Alla kransar äro numera av levande blom-
mar. Att pryda gravarna med planterade
och avskurna blommor är vanligt.
Utanför kyrkogården finnes ett bärhus, där
liken placeras före bisättningen. Att behålla
liken i hemmen är numera bortlagt.
Några tågner om kyrkklockan eller från
kyrkans ombyggnad 1865-66 hade vaktmästa-
ren icke hört omtalas. All ringning och
gravgrävning utfäres av dem, som också
skatta igen gravarna. Kyrkan skall i äldre
tid haft två klockor, varav den ena blivit
förflyttad till Grönanstorp. Fluvvilda någon
ranning finnes i detta prästbende visste han ej.

Brännvinstillverkning i Hiltarp.

Harl Turesson f.d. lantbrukare, född 1865, berättade att hans förfäder hade innehaft hemmanet i Hiltarp, sedan under den tid Skåne hörde till Danmark. Hans fader Tuve Persson hade eget bränneri, liksom alla andra bönder på de ställe hemmanen. Brännvin fick endast brännas vissa månader på året. Kungörelse utfärdades om vilken dag bränningen fick börja och li- kaledes när den skulle avslutas. Bränn- vinet såldes dels vid Tomarps kungsgård i Hvidinge socken, till den där förlagda militären, dels i Landskrona, dit det fraktades medelst hästkjuts. Tagnarna tecknade fjädrar, varför bärn lades i vagnshäcken för att dämpa stötarna på de ojämna vägarna. Brännvinet

förvarades i träkunnor, ymnande 15
kannor vardera. Ett lass var så många
tunnor, som kunde ymnas i vagnen.
Skjutarna kunde bli långa karavanser,
och vara ofta svåra att möta på den tidens
smala vägar, isynnerhet som farten var
högt uppdriven. Detta märktes mest på
östervägen, då alla skulle skynda sig hem.
Som hemmanen i Hillaup hade, efter den
tidens mått, rätt stor åkerareal, kunde
mycket potatis odlas. Men såckte dock inte
till för bränningen, utan potatis köptes
från de mindre lantbrukare i trakten,
vilka icke hade brännerier. Tredjebruk
ä utmarken förskott, men här togs blott
en gröda i form av råg. Arbetskraften
såckte inte till för potatisodling å
tredjerna. Bränningen var länge ett

vinstgivande företag, men sedan lade
staten så höga skatter på densamma, att
det inte längre var lönande, varför
bränningen helt nedlades. Försäljning
av brännvin fortgick dock å de bykrogar
som fanns inom socknen, men varan
fick köpas från annat håll. I Hiltary
och trakten däromkring köptes bränn-
vinet i en krog i Brnkarlövs by, dessutom
fanns etykrog vid Gjöborg samt Dalokrogen
i Linnelöf. Det var allmänt att färdiga
Hera mängden brännvin varje dag. På
Hast Turesson gjorde sin värdplikt om 15 dagar,
drack varje man 14 supar om dagen, varav
det mesta färdades på förmiddagen.
Karlarna blevo här så oroliga att efter
10 dagars exercis lade en löjtnant: "Nu är det
så bra tillgick att jag vågar gå mot ryttarna med 3. 7.

Hart Turesson och spöket.

I rikhet med alla äldre personer hos Hart Turesson en viss tro på övernaturligheten. - "Det finns mycket mellan himmel och jord som vetenskapen ännu ej har utredat" citerade han. - "I min ungdom trodde alla människor på spöken och varje gård som var välplacerad höll sig med ett eget spöke. Jag tvivlade på deras existens, men blev övertygad. Mitta två systers stoda en kväll ute på en backe å vägen, då såg den ena av dem något svart liknande ett djur, stäme än en hund komma och stryka sig mot henne. Därvid hördes ett klappande ljud som då blövar slå mot varandra. Den andra systern varken såg eller hörde något, fatt de stodo nära varandra. Gjälv fick jag erfara det som var vänt.

Vi bodde då i gamla böningshuset. Samliga
nätter kom något krypande utanpå ena
väggen, gick in på loftet, krasade sig fram
på detta och dunsade ned i den kammare
där jag låg. Det kom uppr till mig i sängen
och förde mig mot väggen och höll på att
kväva mig. Jag kunde inte se något, om
det skundom var människt. Jag endast höjde
det, och tänkte hur det lyckte mig. En gång
riktade jag några knytnäveslag ut i luften
när jag hörde det kom. Jag fick vara i fred
den natten. Ett par gånger sköt jag med
en pistol. Det kom emellertid igen, en
och annan natt och detta fortfor tills
vi hade rivit det gamla böningshuset
och byggt det nya. Men spökade det inte
mer.

Bröllopsred i Hiltarp

Hart Turesson berättade att i farna dagars
bröllop utvecklades stor ståt. I sprossen för
bröllopsståget till kyrkan i Hedby och åter
redo två husarer i paraduniform och efter
dem kommo två spelmän ridande.

På återvägen från kyrkan hedrades
brudparet med salut av skyttar vid vägen.

Bröllopsfestligheterna varade flera dagar.

I bröllopsgården, w antigen brudens hem,
hade man gjort stora tillredelser, gästerna
hade förning med sig och alltsammans
borde vara förtärt innan gilllet var ändat.

Avrättning

Karl Turesson berättade att hans fader, vilket ägt hemmanet i Hillaup, före honom, hade varit med och stått spetsgärd vid avrättning av missdödade vid gamla tingsplatsen vid Gladaalen i närheten av Rby i Grämanstorpssocken. Samtliga deltagare var beväpnade med käppar som riktades mot delikventen. Skarprättaren var en person som reste landet runt och högg av huvudet på de dödsdömda med en yxa. Det skulle i ännu äldre tider, enligt vägen, ha förekommit avrättning av någon som var dömd för broddom. På denne ville inte yxa bita, utan skarprättaren fick hugga flera gånger. Avrättade personer fingo ej begravas å kyrkogård, de togs om hand av rackaren, som begravde dem å någon undgängad plats.

När tullmännen lurades.

Hart Twesson omtalade att Hammungården i Ankarlövs by i Vedby socken fän hette Fogdegården. Den ägdes av en person som hette Silverspång, vilken hade förbindelser i utlandet och importerade en mängd varor, vilka smugglades in i landet utan att tull betaltes. Myndigheterna hade sina misstankar att nederlag på otullade varor fanns i Fogdegården och några tulltjänstemän sändes dit för att göra visitation. De fingo syn på en källare i en backe, där dänen var lådd med en jättestor hänglås. De bröta upp dänen och funno i källaren en stor mängd tunnor, som kändes tunga. I förmodan att de innehöll tullpliktigt gods, tog de dem med sig på en hästskjuts för att köra till Rby och undersöka dem.

i närvaro av fiskalen. På de kört ett stycke
tog nyfikensheten öfverhand, varpå de beslöte
öppna tunnorna och se vad de innehöll.
Söm om deras förvåning då de funno samtliga
tunnor innehöllo packad hästgödsel! De hade
då inte annat att göra än köra tillbaka
och återlämna tunnorna. Men Silverspårne
hade under tiden hunnat ordna med till
importgods så att ingenting förlorades av
fullnärarna och han skrattade åt deras
förargelse, varpå de tropna vände åter.

Lernadsätet i Vedby socken för
Vedby socken omfattar två naturliga huvud-
delar. Östra delen utgöres av ett tätt be-
byggt, som är en fortsättning av Ängelholms-
slätten vilken följer Bäljansås dalgång
och som på smärningen övergår i högländ.
Västra delen utgöres av en sammanhängande
skogsbbyggd, där ligger insprängda byar, bland
dem Dillarp, med ärgna äkerfält. Jordbruket
har alltid varit huvudnäringen i hela
socknen. I det nordliga området idkades
för brännvinsbränning. På varje hemman
fanns ett par oxar, på somliga två par eller
ett par oxar och ett par hästar. Endast de
som hade hästar kunde deltaga i trans-
porterna av brännvin till städerna. Oxarna
uppföddes av bönderna själva. Varje hem-
man hade en linäker, var och enastning

icke blott såckte till egen förbrukning, utan
våda linneräckor såldes ärligen. Färje bonden
hade många får, som livnärde sig på betet
å de snaga fjungbackarna på fjäladerna.
Ullen bearbetades i hemmen och därav
vådes ~~av~~ vadmatkläden till husbehov. I
drängars och pigors löner ingingo mödliga
kläden av lin- och ulltyg.

Verktyg och redskap voro från gamla pri-
mitiva. Thant Turesson berättade att i hans
ungdom användes grepar av trä samt
träskyfflar. Spadarna voro av trä och
med till försedda med en järntröskning.

Fagnar med träaxlar funnos fortfarande
i bruk, fast de flesta hade skaffat sig nya
wagnar med järnaxlar. Turesson hade hört
berättas att då ombyggnaden av Vedby kyrka
utfördes hade en av de bönder, som fram-

brände de stora stenarna till grundmurarna,
en vagn med träaxlar. Byggnästaren var
locksam om, kunnade denne skulle få delta
i kösterna, men blev av annan åsikt då han
såg hur stora loss det gick att lämna på en så-
dan vagn. I mitten av 1800-talet började
byggåstugarna allmör ersättas med hus
av nyare typ och så småningom försvunno
de nästan alla. Redfärgning av husen
började omkring 1875. I Äldre tid fanns
ingen handelsbutik närmare än i Västra
Färnebo. Sedan tillkomma affärerna
i Åby. Den äldsta i Veddby socken låg i
Åby. — Turesson berättade, att fär-
ns kött i stor omfänglighet i hemmen.
Färs är slaktades en ko, dessutom alla
kalvar som föddes, samt gäss och flera
tvin på varje gård. Endast en sika allen-

är inträffade och svinen blevo tjura och
feta, såldes något fläsk. Vättet barkades
och fläsket söktes för att kunna förvaras.
Fad som såldes från gårdarna, tomter, ägg,
hudar och fläsk, bars långa vägar för ossa.
På sompället Åby värde till blev det bättre,
ty där fingo varorna åtgång.

Björnsöls gård, som varit i privat ägo, blev
såld till Skippers pappersbruk. En massa
på denna gård företogs ärligen lastskäring
för att fylla brukets behov av bränsle. Här
blev det under några tomter goda färdtjänst
omöjligheten för löst folk.

All gräda tröskades förs med slaga. Van-
ligen tröskade två män tillsammans,
om de voro vana och flidiga bunde de hris-
na med uppn till asten travar såd om dagen.
Men så begynte arbetodagen redan kl. 4

på morgonen och slutade inte färdan vid
10 tiden på kvällen. Som lyse på logen
hade man små lyktan å vilka ena sidan
var öppen. Om den hade haft glasruta,
skulle denna fort blivit så dammig, att
lyktstakenet hade varit för svagt.

Het puggning av gräs och såd utfördes med tår.
Rävsningen skedde med handräddor.

Turesson påstod att jorden bar stäns grösor
under den tid bränningen pågick, än senare.

Detta berodde på den stora tillgången på
drank till foder, varav gödselmängden
avsevärt ökade. I tygnerhet kom, som
då sollades i stor skala, gav god avkastning.

Manstgödning förekom icke denna tid.

På 1868 talet kommo vargar i flockar
från Småland och härjade i fårhjordarna.
Man användade skedjakter och bortdrov dem.

Skolväsendet var i äldre tid ganska illu-
soriskt. Så Turesson var i skolåldern
fanns det ambulera skola. Examinerad
lärare hade då anställts, men tidigare hade
gamla knektar undervisat barnen.

Folknöjerna bestod dels av logdanser,
dels de stora gillerna vid bröllop och födel-
sedagen. Rikets största tennation var Rby
anarknad, som varade flera dagar.

Turesson ansåg att folket fän hade en
lugnare tillvaro och kände sig mera till-
freds än nu, fast han visst icke ville
förneka att existensvillkoren nu äro av-
sevärt bättre än fän.

De besuttna bönderna voro förs i all-
mänhet välbärgade, men ett stort antal
högare fanns som levde på en mycket
låg levnadsstandard. De hade i regel

stora barnskolan och några arbetsillfällen
att förtjäna kontanter. Grossej utom dags-
verken har hemmansägare. Numera fin-
nas inga larp kvar. De små larpstegarna
är antingen sammanslagna till någon
ställe åker, lagda till bete, eller skogbe-
vässa. Fluten är riven. Å Bjernäcks
gård, som fortfarande äges av Klippans
pappersbruk, har förtägit en väldig
skogodling av gran. Denna har pågått
så länge att en stor del av skogen är av-
verkningsbar. Det samma är förhållandet
å Folkminnesstiftelsens väldiga skogs-
odlingsområde.

Den södra delen av Vedby socken, slätt-
byggsområdet vid Bäljaneå, ser man
i västra delen skog och har bördigare
jordmån. Den lera förekommer på

flera ställen, har här under 1800 talet
lagat flera små tegelbruk. Ett av dessa,
Lönnerby bruk, var en tid av ganska be-
tydande omfattning. Det levererade på 1860
talet all den tegel som åtgick till valv
och pelare i den nya stora kyrkan i
Vedby. Dessa bruk äro sedan länge ned-
lagda. Vid de små fallen i Bäljaneå ha
fär lagat mindre kvarnar. Av dem
finnas Lönnerby och Vedby kvarnar fort-
farande kvar. Vid två av fallen ha under
senare år uppbyggts trickeriwerkstäder, som
drivas med vattenturbiner. I Lönnerby
har byggnadsverksamheten blivit tielåg,
och ett helt litet villasamhälle har
uppstått vid landsvägen från Skirpan
mot Högstafta.

En stensluga

Carl Turesson berättade att i utmarken
i Hiltarp funnits en stensluga som var helt
ingrädd i en backe och hade stensluga
till alla väggar. Taket gick ned till marken.
Gulvet var jordgolv. Den hade två små fön-
ster. Den innehöll ett stort rum, samt
ett kök, skild från rummet av en mur.
Slugan hade uppförts av tvänne tystrar,
som bodde där tillhvar sin. Den ena av
dem gifte sig och slugan fick så även en
onauktig invånare. Denne gjorde en utgrävi-
ning och förlängde slugan. I denna in-
reddes sål till en ko. Slugan är för-
läng sedan rasad eller nedrivna.